

Kommunens og fylkeskommunens ansvar og oppgaver for rådet for personer med nedsatt funksjonsevne

Innledende kommentarer

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) har gitt Bufdir i oppdrag å følge opp lov om råd eller annen representasjonsordning i kommuner og fylkeskommuner for mennesker med nedsatt funksjonsevne og gi informasjon og veiledning om rådernes arbeid. Som en oppfølging av loven har BLD utarbeidet [Rundskriv Q -21/2012](#).

Bufdir har utarbeidet dette informasjonsskrivet til kommuner, fylkeskommuner og rådene. Informasjonsskrivet gir anbefalinger på enkelte områder som er vesentlig for rådernes arbeid.

Lovpålagt ordning

Det er lovfestet at alle kommuner skal ha et råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne eller annen likeverdig representasjonsordning, se [§ 2 i Lov om råd eller annen representasjonsordning i kommuner og fylkeskommuner for mennesker med nedsatt funksjonsevne m.m.](#)

Organisasjonene har forslagsrett ved oppnevning av nye rådsmedlemmer

Ved oppnevning av nye råd høsten 2015 skal kommunene og fylkeskommunene innhente forslag på kandidater fra funksjonshemmedes organisasjoner. Funksjonshemmedes organisasjoner har en lovfestet rett til å medvirke på dette stadiet i arbeidet med oppnevning av nytt råd, se [lovens § 6 siste setning](#). Det er derfor viktig å starte arbeidet i god tid (våren 2015) slik at nye råd kan oppnevnes kort tid etter valget i 2015. Det bør oppnevnes representanter fra ulike organisasjoner i rådet. Kommuner og fylkeskommuner bør derfor sørge for å be om kandidater med ulike organisasjonstilknytning ved innhenting av navn på kandidater.

Aldersfordeling

I gjennomsnitt er 1 % av medlemmene i kommunale råd under 25 år. Nærmere halvparten av medlemmene er over 60 år (NIBR 2013¹). Dette kan være uheldig når rådene også skal behandle spørsmål knyttet til barn og ungdom.

Det viktig at rådene gjenspeiler befolkningens alderssammensetning. Det gjør rådene mer representative, og det har betydning for hvilke saker rådene arbeider med. Bufdir oppfordrer kommuner og fylkeskommuner til å oppnevne flere unge medlemmer til rådene høsten 2015. Ved innhenting av forslag på nye rådsmedlemmer fra funksjonshemmedes organisasjoner bør organisasjonene også oppfordres til å sende inn navn på kandidater som er under 30år.

Unngå kommuneadministrasjonen og ansatte i fylkeskommunene i rådene

Ansatte i kommuneadministrasjonen/fylkeskommunen bør ikke sitte som rådsmedlemmer.

Rådsmedlemmer ansatt i administrasjonen, og som arbeider med saker som er sentrale for rådet, vil kunne bli inhabile. Drøfting av saker og samarbeid for øvrig bør heller skje når administrasjonen forbereder saker som vil bli tatt opp til behandling i kommunestyret/fylkestinget. (Se [avsnitt 3.1 Formelle krav i rundskriv Q 21-12](#), hvor blant annet nødvendigheten av å ta hensyn til kommuneloven § 40 nr. 3 bokstav b er omtalt).

Sekretærfunksjonen

Kommuner og fylkeskommuner er pliktet til å stille tilstrekkelig sekretærressurs til rådighet for rådene. Omtrent halvparten av kommunale råd har en sekretærfunksjon som utgjør under 10 % av et årsverk (NIBR 2013). Bufdir mener at en stillingsressurs på under 10 % er knapt. Sekretærressursen må være i samsvar med de oppgaver rådet skal utføre. Det er også viktig at sekretæren har god faglig kompetanse til å bistå rådet på ulike saksområder. [Rundskriv Q-21/2012](#) anbefaler at sekretærfunksjonen knyttes til rådmannskontoret. Plassering ved rådmannskontoret vil være en sentral plassering som kan øke rådernes mulighet til å være bredt orientert og ta opp saker fra alle saksområder.

Rådet har rett til å uttale seg før kommunestyre/fylkesting oppretter sekretariat.

Mandat/retningslinjer for kommunale råd for personer med nedsatt funksjonsevne

Den enkelte kommune/fylkeskommune skal utarbeide mandat/retningslinjer for rådet. Loven fastslår at kommunestyret vedtar mandat for kommunale råd og fylkestinget for fylkeskommunale råd.

Mandatet bør klargjøre:

- Overordnet målsetting for rådets arbeid.
- Hvilke instanser rådet skal rådgi, dvs. i første rekke kommune/fylkeskommune.
- Saksområdet for rådet og hvilke typer saker kommunen/fylkeskommunen skal legge fram for rådet.

¹ [NIBR-notat 2014: 101: Råd, regler og representasjon](#) - Eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne

- Ansvarlig for sekretariatsfunksjonen og hvilke oppgaver som skal utføres av sekretariatet.

Kommunestyre og fylkesting bør vurdere å ta inn rutiner og anbefalinger for samhandling mellom rådet og kommunen/fylkeskommunen i mandatet.

Budsjett

Alle kommuner og fylkeskommuner bør vedta eget budsjett for rådet. Med et eget årsbudsjett vil rådene i større grad kunne planlegge sin virksomhet og aktiviteter det enkelte år.

Rådet har rett til å uttale seg før kommunestyre/fylkesting vedtar rådets budsjett (se § 7 [Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.](#) hvor slike administrative forhold er omtalt). Det bør avsettes tilstrekkelig med midler slik at rådet kan utføre de oppgaver som er forutsatt i loven. Rådernes budsjett bør bl.a. inneholde poster for møtegodtgjøring, dekning av tapt arbeidsfortjeneste for rådsmedlemmer, arrangement/deltakelse på seminarer og post for opplæring av rådets medlemmer. Størrelsen på møtegodtgjørelse står kommunen/fylkeskommunen fritt til å fastsette.

Opplæring/kompetanse

Kommuner og fylkeskommuner bør sørge for å inkludere rådene i folkevalgtopplæringen. Folkevalgtopplæringen gir bl.a. innblikk i det politiske oppdraget, sammensetning av kommunale og fylkeskommunale organer, forholdet mellom folkevalgte og administrasjonen og kommunale og fylkeskommunale styringsinstrumenter. Rådsmedlemmene trenger også denne kunnskapen for å gi råd til kommuner og fylkeskommuner i saker som er viktig for personer med nedsatt funksjonsevne. Folkevalgtopplæringen foregår gjerne like etter kommune-/fylkestingsvalg, og det er derfor viktig at rådene oppnevnes raskt etter valget slik at de kan delta i opplæringen.

I tillegg trenger rådene kunnskap på ulike fagområder. F.eks. har Direktoratet for byggkvalitet utviklet et [opplæringsverktøy for medvirkning i universell utforming innenfor plan- og bygningslovens virkeområde](#) som kan egne seg for selvstudium når det gjelder rådernes arbeid på dette saksfeltet.

Hvilke saker kan rådene arbeide med?

Rådene bør i størst mulig grad ivareta hele bredden i sine rådgivingsoppgaver. Det betyr å uttale seg i saker innen blant annet:

- universell utforming, spesielt plansaker
- tjenester for personer med nedsatt funksjonsevne inkludert tjenester for mennesker med utviklingshemming
- arbeid mot diskriminering

Kommunen/fylkeskommunen må derfor sørge for at rådene får alle saker som kan ha betydning for personer med nedsatt funksjonsevne på et tidlig tidspunkt i saksbehandlingen.

Kan rådene ta opp saker på eget initiativ?

Kommuner og fylkeskommuner bør oppfordre rådene til å ta egne initiativ. Det følger av Lov om råd for menneske med nedsett funksjonsevne at rådet kan ta opp saker av eget initiativ.

Kontakt med rådene på nett

Kommuner/fylkeskommuner bør legge ut informasjon om rådene på kommunens/fylkeskommunens nettside. Mange kommuner/fylkeskommuner har et temaområde som heter «Politikk» med et undertema om utvalg og nemnder og som rådene legges inn under. Dette er en gunstig måte å gjøre det på. Når en klikker på «Utvalg og nemnder» bør en komme videre til et eget område for kommunens/fylkeskommunens råd for personer med nedsatt funksjonsevne.

Aktuell informasjon på nett kan være:

- rådets medlemmer, opplysning om hvem som er leder og nestleder og kontaktinformasjon
- rådets mandat, eventuell virksomhetsplan og årsmelding
- kort informasjon om de viktigste saker rådet arbeider med

Det bør også etableres en personuavhengig e-postadresse for rådssekretærfunksjonen. Det vil da bli unødvendig å oppdatere adressen ved skifte av sekretær, noe som vil gjøre det lettere å få kontakt med sekretæren. Et eksempel på personuavhengig adresse er raadfunksekr@kommune.no.

Kommunen/fylkeskommunen bør også legge ut sakspapirene til rådets møter på samme måte som for møter i andre råd og utvalg. Vi minner om at sakspapirer og annen informasjon må publiseres i formater som er tilgjengelig for alle, fortrinnsvis HTML.